

Людмила Миндова

РОМАН ЗА ИМЕТО

София, 2017

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Людмила Миндова автор, 2017
© Издателство „Изток-Запад“, 2017

ISBN 978-619-01-0161-1

ЛЮДМИЛА МИНДОВА

РОМАН ЗА ИМЕТО

*ВСИЧКИ ГЕРОИ В ТОЗИ РОМАН
СМЕ ИЗМИСЛЕНИ

Водещ редактор
Георги Каприв

Съдържание

Първа глава.....	7
Втора глава.....	17
Трета глава	31
Четвърта глава.....	53
Пета глава.....	77
Шеста глава	105
Седма глава	129
Осма глава	151
Девета глава	175

Всички герои в този роман сме измислени.

Първа глава

Кръстили ме Ажар. Името означава „светъл, сияещ, блестящ“. Като бях малък, майка ми обичаше да повтаря, че съм дошъл в живота им, за да осветя мрака на дните им. Събудил съм се за тях като един от седмината спящи в пещерата от сурата „Ал-Кахф“. Аллах, но и силната им вяра в Него, свято да е името Му, ги запазили спящи 309 години, за да избегнат стрелите на безбожниците и – още по-страшно – смъртта в ада на неверието. Спали непробудно точно 309 години, или точно колкото Всемогъщият бил наредил, за да се събудят една сутрин и да кажат, че вчера, събота, се скрили тук, в пещерата, за да пренощуват на сигурно място, и ето днес, неделя, продължават пътя си нататък, през дни и пустини, през долини и тревоги, през низини и страх, но и вяра, светла вяра, жизнерадост въпреки всичко и любов, най-вече любов. А кучето им през цялото това време спяло заедно с тях като предана спяща нощна стража. О, колко голямо било то и дори кучетата скитници се страхували да припарят до него, макар че спяло напълно непробудно и само огледало, сложено точно пред муцуната му, можело да издаде, че не смърт е това, а дълбок, много дълбок като кладенец в пустиня, сън, защото нали огледалата трябва да отразяват нещата и като ги сложиш пред лице, да показват лице, пред муцуна – муцуна, пред живота – живот, пред смъртта – смърт, пред съня – сън. А по какво може да се различи смъртта от съня – по това, че сънят излъчва дъх, също като живота, понеже и сънят е живот, друг живот, докато смъртта дъх няма, тя е нищо. Само че кой щял да посмее да сложи огледало пред муцуната на това куче, което дори спящо изглеждало огромно и страшно, макар иначе да било така благо, че човек трудно можел да си го представи да хапе. Не че не хапело, не, о, в какъв бой се хвърляло даже, когато се налагало, за да защити стопаните си, но иначе било по-кратко от овца...

Та дошъл съм, значи, казваше майка ми, за да осветя мрака на дните им. Бил съм на три го-

дини и половина, когато ме осиновили. Млади били още майка ми и баща ми, но не можели да имат деца. Мама Йълдъз била на двайсет и осем, татко Емин – на трийсет и шест. Никога не са криели от мен, че са ме осиновили. Не помня кога ми казаха най-напред, но трябва да съм бил съвсем малък, преди да тръгна на училище, защото нито някой от съседите, нито в училище можеха да ме изненадат с това, че съм хранениче. „Хранениче съм и какво от това? Зная го и по-рано от вас, защото моите родители не лъжат, не клеветят и злото другиму не желаят. А вие сега какво, искахте да ме разплачете, нали? И щеше ли на вас да ви стане по-хубаво от това...“ Бях свикнал да отговарям така, макар че никои не ме беше учил. Майка ми и баща ми живееха тихо и не говореха прекалено много. То и колко ли време им оставаше да се виждат. Татко се връщаше след залез, а излизаше за работа, преди да съмне, обличаше работническите си дрехи, целуваше ме по челото – аз се правех, че спя, но чувах въздишката му, когато се обръщаше, за да погали майка ми по косата, а после чувах как на прага майка ми му казва да се пази и после заключва след него входната врата.

Като бях малък, мама не ходеше на работа, та преди да тръгна на училище, аз се въртях по цял ден на двора край нея или играех с комшийските деца. Макар че в общи линии бях доста затворен и най-често предпочитав да се усамотявам под някое дърво и да си мисля или да се мотая край майка си и да я наблюдавам, докато върти къщната работа. Понякога ми се подиграваха, че съм лигльо, но лигльо никога не съм бил. Никога не съм плакал, когато ме биеха, никога не съм оставил да бият пред мен някого. В такъв момент сякаш излизах от кожата си и скачах, с каквото и да бях зает в момента – четях ли, мислех ли, пишех ли, задачи ли решавах, чуех ли някой да плаче, скачах веднага като ужилен и зад мен се разхвърчаваха моливи, писалки и листове, които после на връщане трябваше да се мъча да сглобя като разпръснатата мозайка.

Тогаво живеехме в къща с кухня и стая в покрайнините на Две могили, но вече знаех, че мама и татко не са от там. Татко бил от София, а мама от Златоград. Срецнали се на някаква сватба и много скоро дошъл редът и на тяхната. Решили да живеят в София. Родителите на татко били богати хора, къщата им била достатъчно голяма, за да живеят няколко семейства в нея, така че там били на първия етаж старите, а на горните два – младите. Чичо и жена му били на втория етаж, а за мама и татко останал третият. Разбирали

се добре и рядко имали поводи да си повишат тон или още повече да си разменят лоша дума, та затова така и през цялото си детство не можех да разбера какво се е случило, та да се разделят така ненадейно, за да не се видят после никога повече. Знаех, че войната е била тежка за всички, но не подозирах, че за някои не по-малко тежък е бил и нейният край.

Знам, че чичо и жена му тогава имали две деца, така че двама братовчеди трябва да имам със сигурност, но къде са, какво правят, знаят ли за мен, това до ден днешен не ми е ясно. Е, вярно, че не са ми братовчеди по кръв, но какво значение има, след като са ми роднини чрез хората, чийто син съм по сърце и душа.

Аз съм Ажар и съм роден през 1943 г., но точната дата на раждането ми не знае никой. Или поне майка ми и баща ми не знаеха със сигурност, защото, когато им позволили да ме осиновят, служителите в сиропиталището им казали, че това хубаво розовобузо дете през зимата на 1945 г. било оставено в кошница на входната врата без никакви документи, така че можело само да се гадае под каква звезда съм роден. Времената били толкова объркани, че преди осиновяването дори документи не ми издали.

Татко почина, когато бях на десет. Него ден котката ни беше изчезнала от сутринта и я търсихме къде ли не, докато най-неочаквано, ни лук яла, ни лук мирисала, не се появи заедно с пощальона, който донесе вестта за смъртта на баща ми. Помня, че мама извика, хвана се за гърдите и се строполи на земята, а пощальонът ме прати да донеса вода от чешмата. „Бягай бе, хлапак, бягай донес вода, че жената бере душа. Ох, каква трагедия!“ викаше пощальонът, а аз плетях крака, но успях все пак някак да стигна до кухнята, имах чувството, че разстоянието беше не няколко крачки, а поне колкото до училището отвъд баира и обратно, пузнах с треперещи ръце водата, грабнах канчето, което ми се изпречи пред очите, и хукнах обратно. Мама тъкмо беше започнала да се свестява и с изпръхнали устни повтаряше: „Не можа да издържи милият, не можа, смазаха го, силиците му изсмукаха...“

Аз съм Ажар и нямам възраст. Веднъж съм на двайсет и пет, друг път на десет, трети път на деветдесет, а най-често – новородено. Казват, че така се случва с хората, които за кратко преживяват твърде много, най-вече мъчителни неща, или имат вътрешен живот, далеч по-богат и смислен от външния.

* * *

– Хайде бе, Хаиме, къде гледаш! Няма време, идвай насам. Качвай се в колата, че ей го кое време стана. Път ни чака.

– Идвам, бабо, идвам. Няма нужда да викаш.

– Хаиме, Хаиме, знам, че ти е мъчно, сине. И на мене ми е мъчно. И за приятелите, и за България ми е мъчно. Тук съм родена, тук съм играла като дете, тук съм се венчала и родила рожбите си, тук са гробовете на родителите ми... Тук е гробът и на първото ми дете... На баща ти, ти така и не го помниш. Но ето, сега всички тръгват... Войната свърши, но за тая бедна земица мъките край нямат. От един сатрап на друг. Нали знаеш какво става в Русия, що народ изби оня, а сега и тук стъпи с железния си ботуш и за нас идват черни дни. Хитлер тук не успя да ни погуби, но оня, другият изверг, няма да се откаже...

– Какво приказвате вие там? Я по-тихо! Намерили за какво да говорят! – сгълчава ги уж строго Леон, зетят на Рахил, макар че и самият той добре знае, че в колата поне няма от кого да се крият.

Няма тук стени, които да ги подслушват, няма невидими уши, има само път, дълъг и неравен път, и шум от мотора.

– Мълчим, мълчим вече. Ох, само да я минем тая пуста граница, че да си отдъхнем най-накрая. Ох, Гюзел Маца как ли ще ни търси горкичката...

– Е бре, жени! За една котка взела да реве. Те хората трепят като гниди, тя взела за една котка да се кахъри.

– Е, хубава работа! Няма да вземем сега като тях да ставаме. Каквото ще да става, хора да останем. И ще плача за котката, да, ще плача. Истинско другарче ми беше. Колко приказки съм ѝ разказвала, колко се е въртяла около краката ми, докато перях или готвех.

– Ох, дайте ѝ накрая котката, че да не опява.

– Ама вие сте я взели и не сте ми казали?! Ей, сеирджии такива! Със старата жена да се подигравате!

– Взехме я, като знаехме, че няма да можеш без нея. Какво да те правим...

– Ей, хубава работа! Мори Гюзело, мори писанке хубава, ела, на баба котараната, да те гушна. Ела, миличка, на топличко под жи-

летката. Като не можахме друго, барем едно коте да спасим... Ама и ти пък много кротка си била, как гласчето ти не се чу, как не измяука поне веднъж да те чуя. Ох, Йошко, Йошко, сине, сине, каква опора щеше да си ми сега с шегите си...

– Недей, мамо, успокой се! Не се вълнувай, не е добре...

– Знам, знам, то какво ли е добре на днешно време. Все трябва да мълча, да мълча, езикът зад зъбите, сърцето свито, да мълча, да мълча... А да ми се вика. А да искам да крещя, докато не изгубя гласа си и не падна в несвяст, та веднъж завинаги всичко да свърши. И за какво съм ви сега. Само в тежест, да се чудите и мен какво да ме правите, че не ви стига другото.

– Не говори така, мамо, знаеш, че не е така. Поспи малко, поспи, път ни чака.

– Ох, а Гюзел Маца как ще я вкараме в кораба? Няма да понеса, ако я изхвърлят. Ако беше останала на двора, все щеше да си е у дома, все щеше да се оправи някак. Котките нали уж стопанки на къщите били...

– Недей, мамо! Всичко ще е наред. Една котка все ще успеем да пренесем до Америка. Добричка си е тя и с тия хубави очи и мека козина – на всеки ще му се размекне сърцето.

– Душичката ми тя. Тя и пръстта от гроба на Йошко ще ми останат от България. Каква беше тази негова съдба, че и жена му, и тя си отиде толкова бързо след него и малко дете ми оставиха да гледам. Добре, че беше ти до мен, умницата ми. Колко бързо трябваше да порастеш заради всичко това.

– Недей, мамо, недей... Поспи малко, не го мисли това. Знаеш, че и мен ме боли.

– Ох, дъще, както една майка я боли, друг не знае какво е.

Гюзел Маца се е свила в скута на Рахил и тихо преде с притворени очи, както котките обикновено стоят, когато са нащрек. Колата се подрусва леко по неравния път и от друсането Рахил се унася, главата ѝ се отпуска, клюмва. Внезапно се сепва и подскача, сякаш току-що е сънувала как се изкачва по стръмни стълби и без да иска, взема три стъпала наведнъж, след което едва успява да се овладее, за да не пропадне в бездната на дълбокия сън, преди да му е дошло времето, преди още реалността, в която тялото омеква, а душата тръгва да пътува кой знае накъде и да вдъхва живот на непознати места и тела, преди още онази, другата реалност да е станала по-реална и по-истинска

от тази тук, познатата, та затова в естествен уплах от пропастта на неизвестното всеки в подобни случаи се буди рязко, подскачайки в леглото като попарен. Това е преддверието на съня, вратата към него е все още леко открената и събудилият се, ясно е, дори не отваря очи, а просто се обръща на другата страна, колкото да прекъсне кошмара и да се опита да го завърти в противоположната посока, да го превърне от кошмар в мечта. Човек трябва да внимава какво мисли, особено когато заспива – точно тогава той чувства, че всяка погрешна мисъл може да е фатална и хоп – резето да падне така, че после никой да не може да го повдигне отново. Камък по пътя раздрусва колата, но Рахил вече е заспала дълбоко след първото сепване и вече не подскача. Чува се равномерно ѝ дишане и тихото похъркване, което се слива с мъркането на котката. Впрочем и тя вече се е отпуснала и спи дълбоко, без предишното напрежение и несигурност, без страха на оня, който чувства, че всеки момент може да бъде изритан, че не е там, където му е мястото.

– Майка ти откъде се сети сега за брат ти? Толкова време не беше обелвала дума за него, за толкова години все трябва да се е успокоила малко.

– Тя си знае колко се е успокоила. Може спомените да се връщат заради заминаването сега. Откъсва се от него. Така и не го е прежалила.

– За баща ви не говори...

– Баща ни беше особен човек. Студен и своенравен. Нали съм ти разказвала, какво да повтарям пак... Но Йошко, Йошко ѝ беше любимец. Истинско съкровище. Винаги душа на компанията, винаги сияещ, винаги жизнерадостен, ако ще да беше отрупан с работа и проблеми, ако ще да не беше мигнал дни наред, когато имаше много работа и гледаше и нощем да я навакса.

– Идеализираш го. Ако е бил чак такъв, какъвто го описваш, нямало е да се набута сред такива хора и после да го убият. Не е бил чак толкова хрисим той.

– Ти пък. Че какво им е било на хората? Нищо. Хора като хора. Най-нормални. Умни, почтени, прями. Дошло им е до гуша властта да се подиграва с тях и труда им и вдигнали бунт. Хиляда деветстотин двацет и трета. Аз бях на девет тогава, а Йошко на двацет и две. Мен въобще не са ме чакали, изневиделица съм се появила, когато мама отдавна вече си е мислела, че след Йошко Бог няма

да ги дари с други деца. Война след война, тиф, холера, жълтеница... Глад... Йошко беше умен, всички го хвалеха. Говореше четири чужди езика – немски, френски, испански и руски. И приятелите му бяха такива. Не се лъжат лесно умни хора. Не се лъжат такива, които четат и мислят. Не можеш да хвърляш пепел в очите им и да си мислиш, че ще мине.

– А после, от толкова акъл, в Хасковската тъмница... И едва склонили да предадат трупа му на вашите, за да го погребат.

– Приказваш ги и ти едни... Я по-добре не дърпай дявола за опашката! Знаеш, че и на теб едва ти се размина сега. Нямахте си друга работа, ами трябваше да крещиш в синагогата, че между фашисти и комунисти разлика няма, че са едни и същи, само дето едните изгубиха войната, а другите я спечелиха.

– А да не би да не бях прав?

– Прав беше, но можеше да свършиш като Соломон, като Хаким, като Авиер, като останалите... Само дано минем границата без проблеми. Толкова ме е страх.

– Всичко ще е наред, гледат да се отърват от нас. Нали подписахме, че оставяме на държавата всичко и няма да имаме никакви претенции.

– Те преди със Закона за защита на държавата не взеха печатницата и земята, а комунистите после прибраха де що можаха. Пък и как само Ариелови побързаха да се нанесат у нас.

– Халал да им е... С кражби далеч не се стига... Давид спи ли, не се чува гласът му изобщо?

– Спи, не шава. Сигурно от друсането го унася, а и вчера шурия много и сега трябва да е уморен.

– Да, да... Как спи и Хаим само. Влезе в колата и заспа.

– Остави го Хаим. Ще си каже, когато почувства нужда.